

การสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวทางการดำเนินงานในอนาคต
สำหรับนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จัดโดย วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า
ระหว่างวันที่ 11 - 12 มีนาคม 2564

เมืองเปลี่ยน ประเทศเปลี่ยน : เป้าหมาย ความหวัง และความท้าทาย

โดย ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

การเลือกตั้งเป็นเพียง “เครื่องมือ” ในการสรรหา “นักการเมืองท้องถิ่น” เท่านั้น
แต่เมื่อท่านได้รับเลือกแล้ว ท่านไม่ใช่ นักการเมืองสำหรับคนแค่กลุ่มเดียว
แต่ท่านคือ “นักบริหารเมือง” ของประชาชนทุกคน

แนวโน้มความเป็นเมืองถือเป็นแนวโน้มสำคัญในปัจจุบันนี้ เพราะประชากรจำนวนมากกำลังจะ
หลั่งไหลเข้ามาอยู่อาศัยในเมืองเพิ่มขึ้น และคาดการณ์ว่าในอีก 30 ปีข้างหน้าประเทศทั่วโลกกำลังจะมี
ประชากรที่อยู่ในเมืองเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 66 ของประชากรโลก สิ่งเหล่านี้ได้นำมาสู่ความท้าทายของ
เมืองต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารเมืองจะต้องปรับตัวและรับมือกับความท้าทายที่จะเกิดขึ้น
นี้ด้วย

ความท้าทายประการแรก คือ ความต้องการของประชาชน (Citizen Demand) ประชาชนในเมือง
จะมีความต้องการที่มากขึ้น เนื่องจากปัญหาของเมืองที่กำลังเผชิญอยู่นั้นเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน
อย่างมาก ประชาชนจึงมีความต้องการการตอบสนองต่อปัญหาที่ซับซ้อนและรวดเร็วมากขึ้นเช่นกัน

ประการที่สอง แนวโน้มความเป็นสากล (Mega Trend) สถานการณ์โลกปัจจุบันนี้กำลัง
เปลี่ยนแปลงไปหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลง
โครงสร้างพื้นฐานที่สามารถตอบสนองความต้องการได้เป็นอย่างดีและมีคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีการ
เปลี่ยนแปลงของประชากรที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมากขึ้น ซึ่งเป็นประเด็นที่ภาครัฐจะต้องเร่งวาง
ยุทธศาสตร์เพื่อรับมือผู้สูงอายุในอนาคต ตัวอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์ได้มีการวางยุทธศาสตร์ชาติ
ลดจำนวนผู้ป่วยเบาหวานและผู้ป่วยโรคความดันในอนาคต เนื่องจากภาครัฐได้เล็งเห็นว่า หากไม่รีบ
ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวภายใน 5 ปีจะส่งผลกระทบต่อระบบสาธารณสุขของประเทศสิงคโปร์ที่จะต้อง
แบกรับภาระจำนวนผู้ป่วยมากขึ้นในอนาคต อีกทั้งหากรัฐเพิกเฉยต่อปัญหาก็คจะส่งผลให้ประเทศมีจำนวน
ผู้สูงอายุติดเตียงจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการพัฒนาประเทศสิงคโปร์ต่อไป

ประการที่สาม นโยบายรัฐบาลและกรอบกฎหมาย เป็นสิ่งกดดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดทำแผนพัฒนาและประสานแผนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด แผนยุทธศาสตร์กลุ่ม จังหวัด และยุทธศาสตร์ชาติ

ประการสุดท้าย การจัดการเชิงพื้นที่และการพัฒนาเมืองพิเศษ เป็นประเด็นที่ช่วยตอบโจทย์การ กำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของเมืองในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าควรจะเป็นเมืองแบบใด ซึ่งจะช่วยให้การวางยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การพัฒนาเมืองที่ถูกกำหนดให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ การพัฒนาเมืองตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ ภาควตะวันออก รวมถึงการพัฒนาพื้นที่ตามกลุ่มจังหวัด

บทบาทของเมืองในอดีตนั้นมักถูกมองว่าเป็นแหล่งรวมของปัญหาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาขยะ ปัญหาชุมชนแออัด แหล่งเสื่อมโทรม แหล่งรวมอาชญากรรม รวมถึงการเป็นพื้นที่ที่มีมลพิษ ทางน้ำและทางอากาศ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ทำให้วิถีชีวิตที่มีต่อการพัฒนาเมืองกลับสูญเสียโอกาสไปอย่างมาก ด้วยเหตุนี้แล้วทุกภาคส่วนจะต้องมองบทบาทของเมืองในอนาคตเป็นเรื่องของการสร้างโอกาส ทั้ง เรื่องของโอกาสในการพัฒนาที่ยั่งยืนและโอกาสของการสร้างเมืองแห่งอนาคต โดยโอกาสของการ พัฒนาที่ยั่งยืนนั้น เป็นเรื่องของการทำให้เมืองเกิดความสมดุลระหว่างเรื่องปัจเจกบุคคลกับคุณภาพของ สังคม ผู้บริหารเมืองจะต้องสร้างโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงและเท่า เทียมกัน ขณะที่การสร้างคุณภาพของสังคมนั้นจะต้องสร้างกลไกรองรับผู้ที่ยากลำบากในเมืองได้ ลด ความเหลื่อมล้ำให้ประชาชนมีความแตกต่างกันให้น้อยที่สุด รวมถึงการทำให้ประชาชนอยู่อาศัยในเมือง ได้อย่างพอใจและตอบสนองต่อปัญหาต่าง ๆ ในระยะยาวอย่างยั่งยืน ดังนั้นแล้วจากประเด็นต่าง ๆ ที่ กล่าวมาข้างต้นนี้ถือเป็นโอกาสของการสร้างบ้านแปงเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและทุกภาค ส่วนที่จะต้องมาผนึกกำลังร่วมกัน

การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่มีเสน่ห์ เพราะเป็นการปกครองที่ทำให้ประชาชนคิดไม่ เหมือนกัน และทำให้การจัดการพื้นที่แต่ละแห่งไม่เหมือนกัน ซึ่งเป้าหมายสำคัญของการสร้างบ้านแปง เมืองนั้น จะต้องอาศัยความมุ่งมั่นและความต่อเนื่อง ผู้บริหารเมืองจะต้องมีเป้าหมายในระยะยาว และมีศรัทธาจากทุกฝ่ายที่จะมาสร้างสรรค์เมืองร่วมกัน ที่ผ่านมามององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักถูกมองด้วย มายาคติในแง่ลบ เช่น “อบจ. ไม่มีงานทำ ควรยุบ” “อบจ. ทุจริต เป็นสภาผู้รับเหมา” และ “อบจ. กับ ข้าราชการภูมิภาคเหมือนเสือสองตัว” สิ่งเหล่านี้ถือเป็นมายาคติที่คุกคามและบั่นทอนการทำงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น

จากข้อมูลสถิติการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย ป.ป.ช. ได้พยายามชี้ให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเรื่องทุจริตที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติที่ปรากฏจริงกลับพบว่า ส่วนราชการทั่วไปมีเรื่องทุจริต 41 กรณี และมูลค่าความเสียหาย 4.03 แสนล้านบาท ส่วนรัฐวิสาหกิจมีเรื่องทุจริต 26 กรณี และมูลค่าความเสียหาย 1.15 แสนล้านบาท ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีเรื่องทุจริตมากถึง 70 กรณี หากแต่มูลค่าความเสียหาย 135 ล้านบาท ซึ่งมีมูลค่าความเสียหายน้อยกว่าส่วนราชการอื่น นอกจากนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักถูกทักท้วงจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เรื่องความคุ้มค่าในการจัดบริการสาธารณะ และมักจะมีเรื่องร้องเรียนเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น การจัดทำทางจักรยานและทางลาดสำหรับผู้พิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มักถูกมองว่าเป็นการดำเนินงานที่ไม่คุ้มค่าและมีผู้มาใช้บริการน้อย แต่ในความเป็นจริงแล้วความคุ้มค่าในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ได้อยู่ที่การจัดบริการเพื่อให้คนมาใช้บริการจำนวนมากเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับการจัดบริการสาธารณะที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีโอกาสสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ดังนั้นการสร้างบ้านแปงเมืองจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในโอกาสนี้ที่ทุกท่านได้เข้ามารับตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในครั้งนี้ ถือเป็นโอกาสอันดีที่จะมาร่วมสร้างพลังความสำเร็จร่วมกัน ในฐานะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ได้รับเลือกตั้งทางตรง หรือ strong executive จากประชาชนในพื้นที่ที่จะต้องมีส่วนร่วมในการมองเห็นปัญหาและโอกาสในระดับพื้นที่ อาจจะเริ่มต้นจากการมองประเด็น พื้นที่ หรือกลุ่มเป้าหมายของพื้นที่จากจุดใดจุดหนึ่งก่อน เช่น ประเด็นความเหลื่อมล้ำ ประเด็นการแพทย์ฉุกเฉิน ความปลอดภัยทางถนน การกำหนดโซนพื้นที่ รวมถึงกลุ่มคนที่หลากหลายในพื้นที่ จากนั้นจึงอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนมาร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ของเมืองและสร้างบ้านแปงเมืองร่วมกัน ท้ายที่สุดแล้วการเลือกตั้งเป็นเพียง “เครื่องมือ” ในการสรรหา “นักการเมืองท้องถิ่น” เท่านั้น แต่เมื่อท่านได้รับเลือกแล้ว ท่านไม่ใช่ “นักการเมือง” สำหรับคนแค่กลุ่มเดียว แต่ท่านคือ “นักบริหารเมือง” ของประชาชนทุกคน